

Závěrečná zpráva z realizace projektu v programu Ochrana biodiverzity

Název projektu: Biologické průzkumy lokality Sedmihorské mokřady

Číslo projektu: 132523

Zpracovatelská organizace: ZO ČSOP Bukovina (IČ: 720 26 413)

Spolupracovníci: Mgr. Radomír Studený, Ing. Jiří Šťastný, Mgr. Doubravka Šimáňová DiS.

Úvod do problematiky:

Území soustavně sledováno od sezóny 2008 do současnosti s různou mírou vynaloženého úsilí v jednotlivých letech. V letech 2021-22 realizován rozsáhlý projekt revitalizace území. Ornitologická data a výzkumy do realizace projektu byla shrnuta v rámci inventarizačního průzkumu AOPK ČR v roce 2022 (Šťastný), data o obojživelnících v rámci inventarizačního průzkumu AOPK v roce 2018 (Preisler).

Projekt měl za cíl ukázat, mimo jiné, k jakému vývoji došlo po realizaci revitalizace u obou skupin živočichů a jaká je současná početnost vzácnějších druhů ptáků a obojživelníků v lokalitě.

Lokalizace projektu:

Místo pro přírodu Sedmihorské mokřady, k.ú. Karlovice.

Metodika prováděných prací:

Ptáci – Monitoring probíhal kombinací kompletních (výpis všech záznamů) a částečných (výpis jen vybraných vzácnějších druhů) pozorování v lokalitě. Během sezóny proběhlo značné množství návštěv a ve vybraných termínech liniovou metodou prozkoumána celá lokalita (viz níže). Procházena byla v těchto termínech tak, aby byla postihnuta od západu až na východ (dle NDOP se jedná o území „Louky pod Novou Vsí“ – ID 8362718, „Sedmihorské mokřady-západ (revit.)“ – ID 7824619, „Sedmihorské mokřady-východ“ – ID 7824603 a „Sedmihorské mokřady-louky pod žst.“ – ID 7824663. Používán byl zakoupený dalekohled v rámci projektu „GPO PASSION™ ED 10x42“.

Obojživelníci – Monitoring probíhal částečně akusticky (večerní poslechy), částečně opakovaným odchytem do zakoupených pastí na čolky (v rámci projektu), v závěru období i do zapůjčených deštníkových pastí AOPK ČR, RP Liberecko.

Lokalita byla navštívena (tzn. min. 1 záznam v NDOP/fotografie druhu/cesta spojená s monitoringem) celkem v 55 termínech (dnech). Celkem bylo v terénu stráveno asi 115 hodin. Termíny kompletních ornitologických pozorování (6x, z toho 3x dvoudenní): **7.-8.3., 3.4., 25.-26.4., 10.-11.5., 21.5. a 8.6.** Ostatní termíny návštěv (49x, z toho v hlavní sezóně, tj. březen až červenec, 38x): 1., 12., 19.1., 1., 2., 3., 8., 9. a 16.2., **9., 15., 22. a 30.3., 2., 5., 12., 16., 17., 21., 27., 28. a 29.4., 1., 12., 14., 15., 17., 19., 22., 23., 26., 27. a 29.5., 1., 9., 13., 14., 19., 22., 28. a 29.6., 5., 6., 11., 20., 27. a 30.7.,** 8. a 10.8.

Dále byly využity dvě fotopasti zn. Tetrao a Spypoint umístěné v centrální části mokřadů (východní části), kam nebyl možný přístup v sezóně z důvodu hnízdění jeřábů a tato část byla mapována z jejích okrajů. Fotopasti byly na místě umístěny v období 11.3.-21.5.

Ve dnech 5. (večer) - 6. (ráno) července proběhlo v prostoru blíže k toku Libuňky v rámci západní části lokality kroužkování ptáků. Celkem bylo nataženo 35 m (18+10+7) odchyťových sítí.

Dosažené výsledky:

Zaznamenáno a zapsáno do NDOP (k 12.8.2025) bylo celkem přes 500 záznamů obojživelníků a ptáků, dalších asi 30 záznamů z jiných skupin živočichů a rostlin.

Zjištěno bylo celkem 82 druhů ptáků:

1. bažant obecný	14. datel černý	28. káně lesní
2. bekasina otavní	15. dlask tlustozobý	29. konipas bílý
3. bramborníček černohlavý	16. drozd brávník	30. konopka obecná
4. brhlík lesní	17. drozd kvíčala	31. kos černý
5. břehule říční	18. drozd zpěvný	32. krahujec obecný
6. budníček menší	19. holub doupňák	33. krkavec velký
7. cvrčilka říční	20. holub hřivnáč	34. krutihlav obecný
8. cvrčilka slavíková	21. husice nilská	35. křepelka polní
9. cvrčilka zelená	22. hýl rudý	36. kukačka obecná
10. čáp bílý	23. chřástal vodní	37. labuť velká
11. červenka obecná	24. jeřáb popelavý	38. ledňáček říční
12. čírka obecná	25. jiříčka obecná	39. lejsek šedý
13. čížek lesní	26. kachna divoká	40. luňák červený
	27. kalous ušatý	41. mlynařík dlouhoocasý

- 42. morčák velký
- 43. moták pochop
- 44. moudivláček lužní
- 45. pěnice černohlavá
- 46. pěnice hnědokřídlá
- 47. pěnice slavíková
- 48. pěnkava jikavec
- 49. pěnkava obecná
- 50. pěvuška modrá
- 51. poštolka obecná
- 52. rákosník obecný
- 53. rákosník proužkovaný
- 54. rákosník velký
- 55. rákosník zpěvný

- 56. rorýs obecný
- 57. sedmihlášek hajní
- 58. skřivan polní
- 59. slavík modráček
středoevropský
- 60. slavík tmavý
- 61. slípka zelenonohá
- 62. slučka malá
- 63. sojka obecná
- 64. stehlík obecný
- 65. strakapoud velký
- 66. strnad obecný
- 67. strnad rákosní
- 68. střízlík obecný
- 69. sýkora babka

- 70. sýkora koňadra
- 71. sýkora modřinka
- 72. špaček obecný
- 73. ůhýk obecný
- 74. vlaštovka obecná
- 75. vodouš bahenní
- 76. vodouš kropenatý
- 77. volavka bílá
- 78. volavka popelavá
- 79. vrána černá/šedá
- 80. vrána šedá
- 81. žluna šedá
- 82. žluva hajní

a 8 druhů obojživelníků:

1. blatnice
skvrnitá	4. ropucha
obecná	7. skokan štíhlý
2. čolek obecný	5. rosnička zelená	8. skokan zelený
(komplex)
3. kuňka obecná	6. skokan hnědý	

Z toho byl zaznamenán výskyt u **33 druhů ptáků a 8 druhů obojživelníků**, které jsou zařazeny do Červeného seznamu ČR nebo patří mezi zvláště chráněné druhy dle přílohy vyhl. č. 395/1992 Sb. **(v seznamech výše vyznačeny tučně).**

Komentář k těmto jednotlivým druhům z hlediska výskytu v roce 2025 (hp = hnízdní pár):

bekasina otavní – MOŽNÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp

záznamy až do poslední dekády dubna, pobytové stopy byly zjištěny ještě začátkem června, tok letos zjištěn nebyl

bramborníček černohlavý – PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp + PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp

u jednoho páru v loukách pod Novou Vsí zjištěno varování v blízkosti hnízda, u druhého páru v loukách pod žel. zastávkou opakovaně zjištěn pár po celou sezónu

břehule říční – NEHNÍZDÍCÍ (pouze zálety za potravou)

cvrčilka slavíková – PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 2 hp + MOŽNÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp

opakovaně zjištění 1 zp. M ve východní a 1 zp. M v západní části mokřadů, ke konci hnízdního období zjištěn další zp. M ve východní části

čáp bílý – NEHNÍZDÍCÍ (pouze jednotlivý přelet)

čírka obecná – NEHNÍZDÍCÍ

od začátku února do začátku dubna hejňko zdržující se v mokřadech (až 19 ex.)

holub doupňák – NEHNÍZDÍCÍ (pouze jednotlivý přelet)

hýl rudý – NEHNÍZDÍCÍ (pouze zastávka za tahu mladého zpívajícího samce dne 1.6.)

chřástal vodní – PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp + PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 8 hp (odhad)
vyskytuje se na prameništi a v bažinách ve východní části, v okolí tůní v revitalizované ploše a v rákosině v loukách pod Novou Vsí. Dne 29.6. pozorován 1 ad. a min. 3 pull. v revitalizované západní části mokřadů.

jeřáb popelavý – PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp
vyhnízdil ve východní části mokřadů jižně od bažiny v centru této části; od počátku hnízdění zjištěno 1 mládě a úspěšně dovedené do vzletnosti

jiříčka obecná – NEHNÍZDÍCÍ (pouze zálety za potravou)

krahujec obecný – NEHNÍZDÍCÍ (pouze jednotlivý zálet za potravou v západní části mokřadů)

krkavec velký – NEHNÍZDÍCÍ (pouze jednotlivé přelety)

krutihlav obecný – MOŽNÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp
ozývá se v části obnoveného slepého ramene koncem dubna (nejspíše šlo o volání za tahu)

křepelka polní – PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp
dne 29.6. zjištěn pár v louce pod Novou Vsí za zajímavých okolností – sedící v neposečené louce pod žel. tratí u trsu kopřiv ozývající se opakovaně netypickým hlasem podobným vlze. Po nalezení pozorování i ze vzdálenosti pouze 1 m přikrčené na zemi. Z chování usuzováno na chování spojené s tokem/pářením.

labuť velká – PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp
jako v předchozích letech opět vyhnízdil pár na ostrůvku největší tůně v rámci revitalizované plochy ; 8 mláďat od počátku hnízdění až do srpna

ledňáček říční – NEHNÍZDÍCÍ (pouze opakované zálety za potravou na vybudované tůně)

lejsek šedý – PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp
1 samec se ozývá 21.5. zpěvem poblíž toku Libuňky v rámci západní části mokřadů

luňák červený – NEHNÍZDÍCÍ (pouze opakované zálety za potravou)

morčák velký – NEHNÍZDÍCÍ (pouze jednotlivý výskyt 3.4. v západní části mokřadů)

moták pochop – PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp (pravděpodobně neúspěšné)
hnízdící ve východní části mokřadů, avšak hnízdění následně velmi pravděpodobně neúspěšné - ještě 8.6. zaznamenáno varování samce v blízkosti hnízda, následně však nepozorování žádní dospělí jedinci ; 10.8. pozorována rodinka, pravděpodobně však ze sousedních rybníků nebo rákosinky v polích SZ od mokřadů

moudivláček lužní – NEHNÍZDÍCÍ (přestože výskyt v hnízdní době dne 11.5. s hlasem za přeletu, šlo pouze o jednotlivý výskyt)

rákosník velký – PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 3 hp + MOŽNÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp
opakovaně zaznamenávání zp. M na třech místech v rámci západní části mokřadů, 21.5. dokonce 4 zp. M

rorýs obecný – NEHNÍZDÍCÍ (pouze jednotlivý zálet za potravou)

slavík modráček střeoevropský – PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 6 hp
opakovaně zaznamenávání zp. M na šesti místech v rámci mokřadů (1 zp. M v loukách pod Novou Vsí, 2 zp. M v západní části mokřadů a 3 zp. M ve východní části). 3.4. byl zaznamenán (asi „zatoulaný“) 1 zp. M také na kanále pod žel. zastávkou

slavík tmavý – MOŽNÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp
opakovaně zjištěn zp. M ve východní části mokřadů (10.5.-23.5.) – odchycen a kroužkován P. Kverkem jako 2K (loňský samec)

slípka zelenonohá – PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp + PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 2 hp
opakovaně zjištěna na realizovaných tůních a dalších vodních plochách celkem na 3 místech v rámci revitalizované západní části mokřadů, někdy též i v části východní ; pozorována i vyvedená mláďata

ťuhýk obecný – PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp + PŘEDPOKLÁDANÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp
opakovaně pozorován pár nebo i více jedinců v západní části mokřadů a loukách pod Novou Vsí, ve východní části mokřadů pozorován jednou 1 M, později zde zjištěna rodinka

vlaštovka obecná – NEHNÍZDÍCÍ (pouze opakované zálety za potravou a nocováním – až cca 1000 ex. – oproti dřívějším datům z doby před revitalizací značně vyšší počty)

vodouš kropenatý – NEHNÍZDÍCÍ (pouze jednotlivé zastávky)

volavka bílá – NEHNÍZDÍCÍ (zdržuje se v březnu a dubnu)

žluna šedá – NEHNÍZDÍCÍ (pouze jednotlivý zálet)

žluva hajní – MOŽNÉ HNÍZDĚNÍ 1 hp

2x zjištěn zp. M v západní části mokřadů, ale pravděpodobně šlo o zálety (možná mokřady jako okraj teritoria hnízdícího páru od kempu Sedmihorky)

blatnice skvrnitá – POTVRZENA AKUSTICKY

poprvé v letošním roce zjištěn druh akusticky – v horní části v rámci západní části území v původním odvodňovacím kanále (**hlasový projev 3 jedinců**)

čolek obecný – POTVRZEN DOSPĚLCI, LARVAMI A METAMORFOVANÝMI JEDINCI

zjištěn jen v nízkých počtech (**jednotlivě**) v obnoveném slepém rameni a na tůních a jejich okolí jak v dolní části prostoru pod největší tůní, ale i v tůni v horní části - nad mysliveckou kazatelnou ; = výskyt soustředěn v dolní části plochy blíže k toku

kuňka obecná – POTVRZENA VE VELKÉM MNOŽSTVÍ DOSPĚLCI, AKUSTICKY, LARVAMI A METAMORFOVANÝMI JEDINCI

V neaktivnější dobu výskytu zaznamenána akusticky v celé ploše (**řádově vyšší desítky vokalizujících jedinců**), s tím, že nejvyšší koncentrace na středovém kanále "F" (nejvíce na tůni přímo pod mysliveckou kazatelnou a následující největší tůni se zálivy). Larvy zjištěny v pasti v největší tůni. Metamorfovaní jedinci zaznamenáni v dolní části pastviny.

ropucha obecná – POTVRZENA V MENŠÍ MÍŘE PÁŘENÍM DOSPĚLCŮ, SNŮŠKAMI A LARVAMI

u hráze největší tůně (se zálivy) zaznamenáno páření (**řádově nižší desítky jedinců**), následně ve stejném místě snůšky asi na 1 m² plochy, později pod hrází této tůně v pasti nalezeno 101-1000 (relativní počet) larev

rosnička zelená – POTVRZENA VE VELKÉM MNOŽSTVÍ DOSPĚLCI, AKUSTICKY A LARVAMI

V neaktivnější dobu výskytu zaznamenána akusticky v celé ploše (**řádově vyšší desítky vokalizujících jedinců**), s tím, že nejvyšší koncentrace na středovém kanále "F" (nejvíce na tůni přímo pod mysliveckou kazatelnou a následující největší tůni se zálivy). Larvy byly zjištěny pomocí pastí - v tůni pod mysliveckou kazatelnou, v největší tůni se zálivy a kanále pod její hrází a v tůních v louce v dolní části plochy.

skokan hnědý – POTVRZEN V MENŠÍ MÍŘE AKUSTICKY A SNŮŠKAMI

akusticky zaznamenán pod největší tůní se zálivy, snůšky zjištěny v rozsahu asi 50 dm² jako **4 jednotlivé shluky snůšek na 4 různých místech** v rámci území - spíše v dolní části plochy

skokan štíhlý – POTVRZEN VE VELKÉM MNOŽSTVÍ DOSPĚLCI, SNŮŠKAMI, LARVAMI A METAMORFOVANÝMI JEDINCI

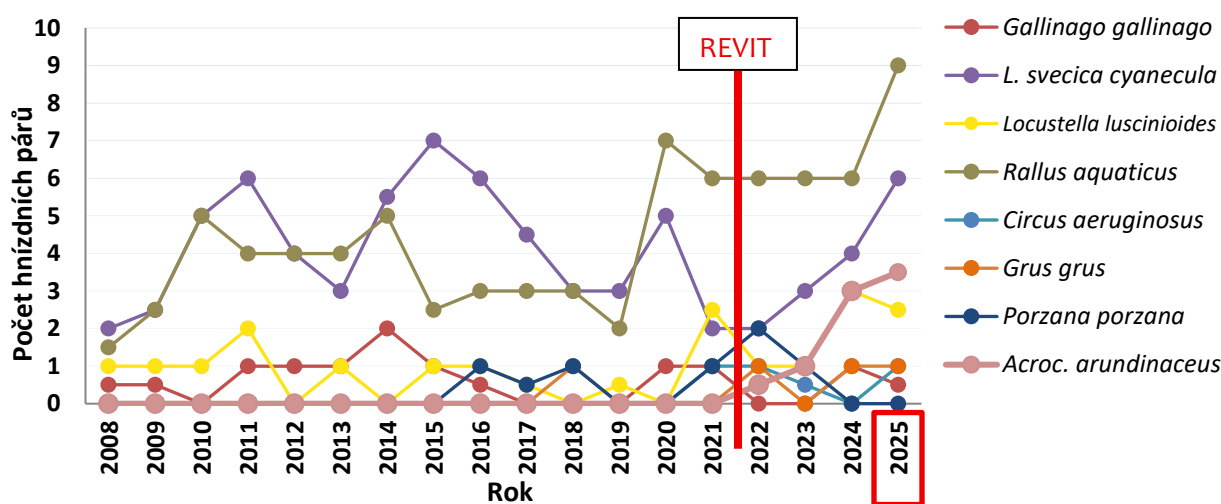
První snůšky byly zaznamenány 15.3. Do začátku dubna bylo postupně napočítáno celkem 423 snůšek a celkové množství odhadnuto na **500 snůšek**. Nejvíce snůšek bylo soustředěno do bývalého odvodňovacího kanálu na západě mokřadů (zhruba polovina), dále bylo větší množství v tůních v louce v dolní části území. Pulci byly následně pomocí pastí zjištěni v podstatě v celém sledovaném prostoru.

skokan zelený (komplex) – POTVRZEN VE VELKÉM MNOŽSTVÍ DOSPĚLCI, AKUSTICKY A LARVAMI

V neaktivnější dobu výskytu zaznamenána akusticky v celé ploše (**řádově vyšší desítky vokalizujících jedinců**), s tím, že nejvyšší koncentrace na středovém kanále "F" a na tůních v její jihovýchodnější části. Larvy byly následně zjištěny v největší tůni se zálivy a zejména v tůních v její jihovýchodnější části.

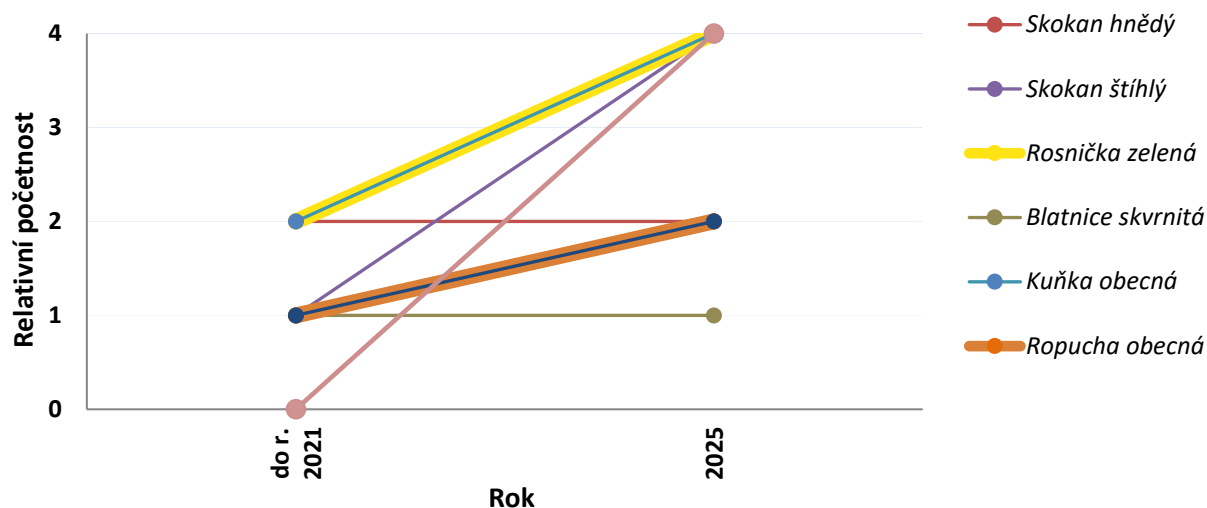
Tab. I: Přehled druhů ptáků Červeného seznamu ČR / zvláště chráněných druhů dle přílohy vyhl. č. 395/1992 Sb. s odhadovanou početností hnízdních párů na Sedmihorských mokřadech v roce 2025 a z toho v části západní (revitalizované):

DRUH	ODHAD. POČET HP CELK.	Z TOHO ZÁPADNÍ (REVIT.) ČÁST
	2025	2025
BEKASINA OTAVNÍ	0-1	?
BRAMBORNÍČEK ČERNOHLAVÝ	2	0
CVRČILKA SLAVÍKOVÁ	2-3	1
CHŘÁSTAL VODNÍ	±9	±3
JERĀB POPELAVÝ	1	0
KRUTIHlav OBECNÝ	0-1	0-1
KŘEPELKA POLNÍ	1	0
LABUŤ VELKÁ	1	1
LEJSEK ŠEDÝ	1	1
MOTÁK POCHOP	1	0
RÁKOSNÍK VELKÝ	3-4	3-4
SLAVÍK MODRÁČEK STŘEDOEVRPSKÝ	6	2
SLAVÍK TMAVÝ	0-1	0
SLÍPKA ZELENONOHÁ	3	3
ŤUHÝK OBECNÝ	2	1
ŽLUVA HAJNÍ	0-1	0-1
celkem	32-38	15-18

Obr.: Odhadované trendy početnosti hnízdních mokřadních ČS/ZCHD dle přílohy vyhl. č. 395/1992 Sb. v letech 2008–24 a v roce 2025 v rámci celého území Sedmihorských mokřadů. Červená linka – revitalizace území.

Co se týká běžných druhů ptáků, data o jejich výskytu nebyla v závěrečné zprávě nad rámec NDOP zpracována. V NDOP jsou uvedeny u jednotlivých záznamů i hnízdní kategorie a je možné další data dohledat (např. hnízdění ostatních běžnějších druhů ptáků).

Obr. Odhadované změny relativní početnosti vyskytujících se obojživelníků před provedenou revitalizací území (= do roku 2021) a v roce 2025 v rámci celého území Sedmihorských mokřadů. Legenda: 0 – nezaznamenán, 1 – ojediněle, 2 – roztroušeně, 3 – relativně hojně, 4 – hojně.

Pokud bychom hodnotili změny v početnosti druhů obojživelníků a ptáků pouze v rámci revitalizované části území, došli bychom k závěru, že v této části došlo u obojživelníků k ještě razantnějšímu nárůstu početnosti. U ptáků pak došlo k hnízdění nových druhů v území (např. labuť velká, rákosník velký) a u některých sledovaných druhů ke zvýšení populací jednotlivých druhů (např. cvrčilka slavíková, chřástal vodní).

Zhodnocení přínosu projektu:

Data o výskytu jednotlivých druhů ptáků a obojživelníků a údaje o reprodukci a hnízdění v území Místa pro přírodu Sedmihorské mokřady jsou zásadní jak pro ověření funkčnosti již realizovaných opatření, tak pro další činnost v území – managementy a nadcházející projekty. Území bylo v roce 2025 z hlediska skupin ptáků a obojživelníků zmonitorováno velmi detailně a všechna data, včetně fotografií, jsou uložena v NDOP.

Z výsledků je patrné zvýšení biodiverzity po provedené revitalizaci území. Z grafů výše ukazujících trendy početnosti hnízdicích ptáků a vývoj relativní početnosti obojživelníků lze

usuzovat, že reakce těchto dvou skupin živočichů je zde značná a obnova mokřadů se velmi povedla.

Zprávu zpracoval:

RNDr. Vojtěch Šťastný

Přílohy:

Příloha č. 1 - Fotodokumentace realizace projektu – úschovna na tomto odkazu:

<https://www.uschovna.cz/zasilka/TMZNLT44R9D3TJ2N-U3Y/>

(foto Vojtěch a Jiří Šťastní)

Příloha č. 2 - Výpis z NDOP - kompletní (do 31.7.2025).

Příloha č. 3 - Výpis z NDOP - shrnutí dle druhu (do 31.7.2025).

Příloha č. 4 – Faktura ČSO – dalekohled.

Příloha č. 5 – Faktura Catchman – pasti.

Poznámka: Do realizace projektu nebyli zapojeni dobrovolníci.